

Szerkesztési iroda:
Csik-Szereda
Sztán-ház, (posta mellett)
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Györgyjakab Márton
könyvnyomdája
hová
az előfizetési pénzek és
hirdetések küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.

Hirdetési díjak:
3 hasábos peticorost vagy
annak helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.

Nyitási cikkek
soronként 10 kr-ért közöl-
tetnek.

Vannak-e székelyek?

Sepsiszentgyörgy, 1889. szept. 2.

Önkéntelenül fölmerül bennem a kérdés, hol van az a híres, bátor és hős székely nemzet, mely minden szép és jóért oly igaz szívvel-lélekkel tudott lelkesedni? Hol van az a romlatlan szívű nép, mely szabadságharcunk történetében oly nevezetes szerepet játszott? Hol vannak azok a székelyek, a kiknél a lelkesültség akkor csodákat volt képes mivelné?

Mivé fajult el az a székely vér, melyről Petőfi azt mondta: „minden kis cseppje egy drága gyöngyöt ér”? Viz lett belőle, nedves, iszapos víz.

A székelység most nem tud lelkesülni. Csik-, Három- és Udvarhelyszék vezérvárosai elfeledkeztek a szabadság legnagyobb apostolának, a nagy száműzöttnek névünepéről.

Vegyük sorra őket. Sepsiszentgyörgy már régen alszik. E város nem ismeri mit tesz lelkesedni; e város tud minisztereket fogadni nagy fényvel, hivatalos díkezőkkel; jól ért a jubileumok, a bankettek rendezéséhez; ért mindenhez, a mi életet ad — csak a múltért nem tud lelkesülni.

Ott áll a piac közepén a szabadságharc vértanúinak emlékoszlópa, az Őr-kő lábánál a Várad és társainak siremléke, a Szépmezőn is ott fehérik egy emlékkő, mind megannyi intőjel: „tanuljátok becsülni a multat s annak nagy alakjait. Becsüljétek, szeressétek azt az embert, a ki visszaadta szabadságotokat, alkotmányotokat. Szeressétek Kossuth Lajost!

Kézdivásárhelyt van egy pár bús magyar, — a kik eddig még megtették, hogy Lajos napján összegyültek a turini remete egészségére poharat üríteni s ellúzták a cigánynyal; „Kossuth Lajos azt izente” s könyes szemekkel emlékeztek vissza a szép multra. De most itt sem volt semmi. Kézdivásárhely megint lépett egyet — hátrafelé!

Az a székely nemzet, mely egykor a Kossuth párt gyújtója volt, a mely egy perczig sem tudta tünni, hogy ősei porait a Landsturm tapossa, megfélekezett egykori, bálványozásig szeretett vezérével Kossuth Lajosról.

A székely városok némák maradtak Kossuth Lajos nevenapján, sőt még a sajtó, a székely sajtó, a mely szószólónknak hirdeti magát, nemcsak hogy bosszantóan ignorálta Lajos napjának ünnepélyét, hanem még arra is vetemedett, hogy kiesnylőleg nyilatkozott róla. Ments Isten, hogy ez a szószóló igaz legyen.

Dicsérendő kivételt képez az ifju életű „Csiki Lapok”, noha valóban lelkes és lelkesítő felhívása csak pusztába kiáltó szó maradt. — Pirulhatnak érte ott Csik-Szeredában.

S piruljanak a többi székely városok is. Mert a hol a kislelkűség, a szó legvalódibb értelmében vett gyávaság, a táphoz való ragaszkodás annyira felül tud emelkedni a szívek érzelmein: ott rothad a társadalom, ott kétségbeesztő és reménytelen a jövő.

Satyra.

K Ü L F Ö L D.

A háboru kérdése.

A berlini „Post” egy olasz senator röpiratával foglalkozva, a háboru elláritásának lehetőségeit tárgyalja és arra az eredményre jut, hogy ha Oroszország nem volna, akkor a francia-német közeledés nem volna lehetetlenség. A háboru elláritásának egyedüli módja talán az volna, hogy Nyugat-Európa Oroszországnak szabad utat nyitna Ázsiába és a Balkánfélszigetre. A nagy hódítások megváltoztatnák az orosz birodalom természetét és nem lenne veszedelmes Nyugat-Európára.

Az angol trónbeszéd.

Az angol parlament aug. 30-án napoltatott el. — A trónbeszéd általánosabb tétéleiben a helyzettel foglalkozik s kiemeli, hogy Anglia a küllhatalmakkal a legszívélyesebb viszonyban áll — és hogy az ülésszak kezdete óta mi sem történt, a mi csökkenthetné a királynő által akkor kifejezésre juttatott szilárd reményt, hogy Európa békeje nem fog megzavartatni.

A francia képviselő-választások.

A közeledő képviselő-választásokra mindenik párt erős akcióra készül. Boulanger kiáltványt intézett a francia néphez. Felhívásában appellál a francia nép igazságérzetére s reméli, hogy az őt (a tábornokot) teljesen fogja rehabilitálni, s őt és pártját győzelemre juttatandja. — A párisi gróf is bocsátott ki felhívást, melyben fellívja a francia népet, hogy minden erővel támogassa a monarchista jelöltjeiket s ne bánjanak ellenségként azokkal (t. i. a boulangistákkal), kik ugyanazon ellenség ellen küzdenek, mint a monarchisták. — A kiáltványt a monarchista sajtó egyhangulag helyesli; a köztársasági lapok azonban rámutatnak s fejtegetik ama passzust, a mely a boulangistákkal való közös akcióra hívja fel a monarchistákat. A boulangista lapok még nem nyilatkoztak.

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

Elfajultság.

Már ez aztán mégis szégyen
Ama kis rész székelységen, —
Sőt arczpíritó gyalázat,
Min a magyar szív föllázad, —
Hogy magát úgy elfeledte,
Mintha Bach huszárja lenne,
És Kossuthot megtagadja,
A hősök hitvány bitangja.

Hányan vagytok ti pribékek,
Szennyei a székely névnek,
Kik Petőfi poétánkat
Rúttul meghazudtoljátok,
Ki főnnön, büszkén dicsekvék:
„A székely nem fajult el még.”
Költő, most nézz rajtuk végig,
„Nem mind arany, a mi fénylik.”

Nem mondom, bűnök nagyitván,
Hogy a „lófő” mind ily hitvány;
Van, kiben még pezsdül — élve,
Attílnak lelke, vére.
Legyen áldva mind halálig,
Ki székelyünkre nem válik!
Szálljon átok a pimaszra,
Ki fájának gyaláztatja!

Hősök sarja — kérve-kérlek
Ne légy csuszó-mászó féreg!
Nem használz ezzel magadnak —
Virtusodra többet adnak.
Ne tagadd meg, a mi voltál,
Jó hirneved legyen oltár
S becsületel rajta szentség,
Soha meg ne fertőztessék.

Csaba váró székely vérem,
Ne gázolj az ös-erényen;
Élj szeplőtelen nevednek,
Bitorolni azt ne merjed;
Halj meg, mint apád — érte,
Csak gyalázat, szenny ne érje.
Szálljon átok, szégyen arra,
A ki gaz lett, élve, halva!

B. Gyula.

A csikszeredai „puccs”.

— Elbeszéli Lőcs András. —

— Jó kiráj ez! Jobb az enyim! Még jobb az enyim!

András gazdái volt a legjobb, s ezzel annyira megelégedett volt, hogy így szolt a kártyázó társasághoz:

— Atyafiak! Hagygyuk el egy kicsiddég a kártyázást, hiszen nem lássák-e, hogy homlokomról a víz gyöngyözdik le? Osztán ezekrő’ a kirájokról valami jutott eszembe.

— Nő jó, most esment valami mesét akar kijed lemondani.

— Nem mese az ecsém, met az ójan igazság, a hogy itt ülök. Hát a mult vasárnap egy hete mult, a báderkámval bémenyek Szeredába, hogy attól a bő bugyogós olától egy vider eczetet vegyek, s hát látom, hogy az urak mind paradéba vadnak ötüzve s hogy a honvédek es maséroznak a templom felé. Ahajt kérdek egy örményt, hogy miféle nagy innap van itt? Hát bátya maga nem tuga, hogy a császár születésnapja van! — Ehe, gondolám magamba, de ezt mán én es megnezem, ha az asszon’ megszid es miatta. Szép innap vót biz’ az atyafiak, ójan szép innap vót, hogy pünkössti bócsanak es megjárta vóna. Mit képzél komám uram! ott vót a főispány ur es. Hej, hogy látott ki, ójan vót mind egy gyenerális. csak hogy. . .

— András bám! ne ott harapja el kejed a szót, a hol legszebb!

— Tudod-e ecsém, hogy nagy az ökörnek a nyelve s azért nem tud szöllani; még a jóból sem lehet mindent megmondani.

Az alispány ur es ott vót, nem eppen egész paradéba; ott vótak a kiket csak üsmerek mind az alispányi hivatalból. — A törvényszék egészen! je hogy nezett ki az elnek ur! — aszongyák a mi az ódalán vót, császár kócs vót; azért valami nagyot kellett csinájjon, met másképpen nem adta vóna ő fessége, csakhogy

— Kejed esment elharapta a szovát, mind a monyator a momoligát.

— Ebatta! ne kotyogjatok bele mindenbe, tudom én micsinyálok. A város szinje-java, még a pógármester ur es ott vót. A honvédség ójan ecz-

LEVELEZÉS.

Borszék, 1889. augusztus 30.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Daczára a pénzügyi helyzet komolyságának, — mégis csak itt vagyok Borszéken. Utam egy borszéki bérkocsissal csak Ditróig vezetett, mely a rekkenő hőségben, s a fel-felkaparodó nagy porban, — melyből még orrom hegyét sem láthattam — nem a legkellemesebb volt. Az utóbbinak ártaalmas voltától, hogy a szememet megkíméljem — behunytam, minek az lett a következménye, hogy csakhamar mély álomba merültem el s ezen jó tulajdonságom a kocsisra is elragadt, a ki még rajtam is tul tett hatalmas hortyogásával, mely nagyban hasonlított egy megrepedt klárimét hangjához.

Ily módon Ditrót elhagyva, egy nagy zökkenésre melynek a nyeltem „szinte“ áldozata lett — Borszék közelében ébredtem fel.

Csakhamar szemembe tünt az üvegyár is hatalmas kéményeivel, s így akaratom ellenére is olyan öröndetes helyzetbe jöttem, hogy Borszékét színről-színré láthatom, az ő természeti szépségeivel és világhírű vizeivel együtt. Már előre égtem a vágytól, hogy meglássak mindent, a mi látni való.

Első sorban is a fürdöket tekintém meg, melyek különböző stílusban építve, Borszéknek kiváló díszét képezik. — Engem valóban meglepett az a sok csín és elegancia, melylyel a fürdöket berendezik. — A „Lobogó“-hoz érve kedvem szottyant a fürdésre — s talán szórakozottságból — azt hittem hogy még most is Tusnádon vagyok. a hol a 22° fokos víztől nem félttem.

Itt is nem sokat teketóriázva, egy, kettő. beleugrottam Jaj . jaj és százszor jaj . . azt hittem, hogy a bőröm elevenen hántják le; — egy pillanat alatt minden létező és nem létező nyomorúságom eszembe jutott. Alig volt erőm, hogy kimászjak ebből a csodálatos gyógyerejű vízből, mely 7° Reamur fokos hidegségével a csontot, a velőt stán még a lelkét is átjárja az embernek.

Innen a vízgyógyintézetbe látogattam el, — mely minden képzelhető tussokkal és zuhanyokkal van ellátva, — s mely a magamemében ritkítja páráját.

A fürdők után a sétányokat tekintém meg — mely széles és jól rendezett útival — az óriási fenyvesek között — kellemes benyomást tesz az idegenre.

Innen, mint valami zarándok, a kutakat vettem sorrendbe. Először is a „Kossuth-kutat“ néztem meg, melyből már csak a neviért is megittam öt pohárral. Innen a „föktut“-hoz mentem — — de a mit itt láttam, az a minden képzelmét felülmul.

Voltam én már nagy gyárakban is; láttam sok olyan helyet, a hol óriási volt a forgalom, — de ilyent még soha! — Éjjel-nappal, egy perc szünet nélkül 50—60 ember dolgozik, ezen világhírre vergődött viznek a palackozásával és expedálásával. — Több, mint 40—50 szekér várakozik mindig, hogy széthordják a szélrózsa minden irányába azt a sok százezer palack vizet, melynek a világon ez idő szerint párja nincs.

Rövid séta után a villákat nézegettem meg, melyek közül az „Excelsior“, a „Siklody“ és a „Gondúz“ említésre méltó. Most van készülöben egy palotaszzerű vendéglő, mely a társaságnak 40 ezer frtjába kerül.

Hanem az eddig látottak között leginkább meglepett az, — a mit nem láttam, t. i. — födött sétatért. Csodálatos valami, hogy ez Borszéken nincs, holott a fürdői életnek legkellemesebb oldala az, — ha egy olyan alkalmas hely van a közönség tömörülésére, mint pl. Tusnádon a „Vandelban“ is, — hol az esti órákban az összes közönséget majdnem egyszerre láthatni.

Itt a „föktutnál“, meg a „Kossuth-kutnál“ az igaz van valami eféle, de ez világeért sem alkalmas arra, hogy a fentebbi czélnak megfeleljen.

Van még egy kis hiány, melyen a társaság könnyen segíthetne; ez a hiány csupán csak abból áll, hogy nagyontakarók sok a világitással. Egyik lámpa a másiktól majdnem 100 méternyire van, melyek pazar fényétől — főként a „Kossuth-kut“ környékén — akár a nyakát is kitorlíthati az ember.

A vendégek száma itt is folyton apad, daczára a kitünő szép időnek.

Kossuth Lajos nagy hazánkfának nevenapját itt is méltóan megünnepeleék. Az ünnepey főhelye a „Kossuth-kut“ volt.

Az összes fürdővendégek jelenlétében Kerekes Sámuel, a „Maros-Vidék“ szerkesztője alkalmi beszédet tartott; pár szóban esetelven a turini kirándulás magasztos jeleneteit.

A beszéd végeztével lelkesült eljenzés hangzott fel, mlközben a nagyváradi kitünő zenekar felváltva a Hymnuszt és a Kossuth-nótát játszotta. A sötétség beálltával a „Kossuth-kutat“ fényesen kivilágították, mely alkalommal Fischer Károly tűzmester által gyönyörű tűzijáték is rendeztetett.

Ennek végeztével a fürdő intelligenciája — bankette gyült össze, mely kitünő jó hangulatban majdnem reggelig tartott.

Még csak azt említem meg, hogy Borszék közelében majdnem minden irányban roppant nagy erdőegések vannak, melyek szerencsére a fürdőt nem veszélyeztetik.

G—l J—s.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A király a gyóalfalvi tűzkárosultak részére magánpénztárából táviratilag 300 frtot adományozott.

— T. Nagy Imre Csikszereda város rendőrkapitánya mint halljuk — megválik kapitányi állásától. Mult hó 31-én be is adta lemondását.

— Személy változás a papság körében. Zomor a Dániel imecsfalvi lelkész Gyó-Alfaluba plebánosnak, Bors László csikrákosi káplán Imecsfalvára plebánosnak és Kiss János ujmisés Csikrákosra káplánnak nevezettek ki.

— Kanonok iktatás. Mult hó 26-án iktatták be Bálint Károly és dr. Tódor József új kanonokokat. A beiktatást végző nagyprépost ft. dr. Barts Ferencz rövid, de velős tartalmu beszéddel üdvözölte az új kanonokokat, mire dr. Tódor válaszolt; délben ugyancsak ő fényes lakomat adott, melyre hivatalosok voltak a káptalan és keblí papság, a tanári kar és hatóságok fejei. A vidám társaság számos felköszöntésben adott kifejezést az ünnepeleék és egymásiránti nagybecsülésnek.

— Arviz Csikszentgyörgyön. A mult heti nagy esözések folytán Csikszentgyörgyön a Fiság pataka annyira megáradt, hogy mintegy 70 épületet sodrott el, melyek nagyrészt lakóházak és gazdasági épületek voltak, telve takarmánnyal. A községet hosszában szeli át a piszkos patak, s pár száz méter szélességben csaknem minden telket használhatatlanná tett s még sok épület 4—5 méter magasságban menthetetlenül áll. Itt egy házat tele portékával, amott egy csúrt megrakva takarmánnyal temetett el és iszapolt be az ár. A patak mentén épült házakat, hidakat, malmokat teljesen elpusztította a sebesen és hirtelen rohanó ár. A kár tekintettel a község helyzetére, kiszámíthatlan. Szomoru látvány terül el a néző szemei előtt, midön látja a daczos elem rombolását. 26-án éjjel Bánkfalván a villám felgyújtotta Bene Ferenc és Hozó A. csüreit, s menthetlenül elhamvasztotta a benne levő gabonával és 4 disznóval együtt.

— Emberöléssel végződött duhajkodást vitt véghez a mult heten Csiktaploczán négy vitéz suhancz egy 70 éves emberen. Id. Daradits Ferencnek hívják a szerencsétlen áldozatot, ki augusztus 25-ét követő éjjeltájban látogatóját kísérte haza s visszamenet eme 4 duhaj suhanczcal találkozott ezek minden ok nélkül beléje kötöttek, földhöz verték, kézbelijét, melyet csak szokásból vitt magával s támadóival szemben használni meg sem kísérlette, kezéből kiesavarták, oldalát csizmasarkakkal megrugdosták, s végre az utcán egy darabon végig hurczolták. Ez embertelen eljárásuk 7—8 oldalborda töréssel, s végül a szegény öreg elhalálozásával, nó még eddig azzal is végződött, hogy gyászvitézeink a csikszeredai fogházba hűsölnek nem éppen türelmesen várva embertelen tényük méltó jutalmát.

czerre lött vaj háromszor, hogy még Sirling elejibe es megjárta vóna. De még más hivatalok es mind ott vótak.

A szent mise után találkozom a val a szeredai embervel, a hova sokadalom napján szállni szoktunk. — Nó, Józsi ecsém, fájnn innapot csináltatok! — Mit? — aszongya — jöjün bé csak kejed Szent Istán napján, akkor lesz még hadd el hadd! Hogy ha még Istán napján lesz haddelhadd — gondolom — azt es tám csak jó lenne megnezni, de hogy köztünk maradt szó legyen — a feleségemnek — ki különben jó asszon, az Isten még sok számos esztendeig éltesse — ójan lapátos nyelve van, hogy! — ha megtuggya, hogy Szent Istán napjára hova akarok menni, ugy elszapul, mint egy verőmalaczo.

— András bám es jól szoktatta Juliskanénemet!

— Én ecsém, hál' Istennek ugy megszoktatam, hogy — szómat se fogaggya meg; osztán tuggyátok, jószágos leán!

— Osszátok nó, még vaj kettőt üssünk, ma ugy es innep.

— András bám! haggyuk el a kártyázást, inkább mongyameg, bément-é a Szent Istán innpara?

— Hát tuggyátok, hogy nekem es van egy kicsid eszem s kitaláltam, hogy mit mongyak a feleségemnek. Anyjuk! ma innap van — szollék — elmenyek Csicsóba Dénes sóguramhoz, egy kicsid bajom van véle; eltelhet az idő, hát délre ne várj.

— „Én nem bánom nó — asszongya a feleségem — csak szokása szerint ne hogy felöncsön a garadra, akkor osztan haza ne gyűjjön!“

— Hát András bám, osztán ehment a Szent Istán innpara?

— El bión! Kutya futtába valamit a tarisnyába tettem s osztán elindultam s még béharangozás előtt Szeredába vótam.

A honvédek szépen a tempolom elejibe maséroztak. Én mind vártam, hogy hát azok a vásárnap hivatalos urak mikor jönnek, de biz' azok egy falást sem jöttek, sem a gyenerális, sem a kócsos, sem az alispány ur, de még a többiből sem lehetett egyet se, még kovászának sem látni. A honvédek megint megtették a magokét ügyibe; álgya meg az Isten a fejeket, József főherczegzet, a látszik, hogy magyar ember. — De hogy az a többi nagy es kicsi urak el nem jöttek annyira fel voltam dühödve, hogy még imádkozni se tudtam.

— De a métt el nem mentek azok az urak András bám métt dühösködött?

— Kicsit tuez te ecsém, láczik nem vagy járt-köt ember. Hát aszt tuggyátok-é, hogy a kiráj azon a napon magyar nadrágba ötozik s az egész falamiájával meginnepelteti s mind a méltóságos ur mongya az egész országban meginnepelik e napot; — nó hát ne haragugyék-é az ember, ha a mi uraink, nem tanóltak annyit, hogy magyarul gondolkóznak, hogy Szent Istán napját megtisztejjék bár a templomba. — E bión dühbe hozhattott, s mentem is minyátt Józsi ecsémhez s jól ledorongóltam, szidtam, hogy métt csalt bé. Neki könnyű vót a felelet: Hát ijenek a mű uraink! Nó ha ijenek hát . Gondolhattjátok, hogy jót nem mondtam.

— Hijjad Laji, te vagy az első.

— Jó firko ez, — jobb az enyim, — még jobb az enyim!

— Hát métt?

— Azétt, hogy tökfirkó.

— Egy cseppet se jáczodom többet, még a Herkópáternek sem.

— Métt András bám?

— Azétt, métt én tökfel ütött tökfirkó vagyok.

— Mi a mándoki?

— Nó hát hajjátok. Csütörtökön éppen egy hete mult, estefelé a méltóságos ur magához hivattott s egy kicsi gyenge bort vett elé, megkénált s azt kérdezi töllem: Hát András gazda vót-é a magyar világba katona? — Honne lettem vóna. vótam biz' én, mégpediglen a 87-ik zászlóajba.

Csak azétt kérdem — mongya a méltóságos ur — métt ennek a hónapnak 25-én, mint Kossuth Lajos, világhírű nagy emberünk nevenapja tiszteletjére Csikszeredába naczczerü innepély rendeztetik; a templomba a 87 éves öregéért istenes misét tartanak, osztán élettörténete es viselt dolgairól felolvasás es lesz; valószínűleg ekkor Csik-Szereda város diszpolgárává es béveszik; — a kántorom nem érkezik, neki ithon fungálni kell, a megyebíró nem arra való; — magát — már mind engemet — mind irástudó, katonaviselt embert gondóltam, hogy kéresemre megteszi es bémenyen s azt a szép ünnepejt megnezni, arról nekem — hogy es csak — refarál. Sokat ne gondolkózzék — mondja a méltóságos ur — ne törje a fejét, hanem mongya hogy igen!

— Az „Eredeti Magyar Daltár“. magyar zeneszerzők eredeti műveinek havi fizetekben megjelenő gyűjteményéből vettük a III-ik évfolyam 6. és hetedik füzetét, szerkeszti és kiadja Hoós János Déván. A füzet rendkívül gazdag, a menyiben tartalmaz 13 dalt zongorára és énekekre, továbbá 15 egyes és több szólamu gyermekdalt Pósa Lajos, Hetey Gábor és Rudnyánszki Gyula jeles gyermekversírók költeményeire. A zongorára írott dalok szövegei szintén jeles íróink költeményeiből valók. Ott találjuk Vörösmarty, Petőfy, Tóth Ede, Endrődi Sándor, Jakab Ödön stb. jeles költőink költeményeit megzenésítve s a többiek közt Endrődi Sándornak „Megállva a mádi malom kereké“ kezdetű hangulatteljes szép népballedját Hoós János által megzenésítve. Az „Eredeti Magyar Daltár“ kiváló gondot fordít a dalok szövegeire is; arra törekedvén, hogy az utcai nótákat, a melyeknek többnyire erkölcsrontó, trágár szövegei vannak, leszorítsa a térről s a komolyabb irányu, művészileg kidolgozott dalok, a melyek szóköltészetünkkel inkább összeegyeztethetők, mint az idegen zamatu csárdások, honosuljanak meg salonjainkban. Előfizetheti bármely könyvkereskedés útján, valamint a szerkesztőségénél Déván. (Hunyadmege).

— Tizenhét ember tűzhála. Elő 27-én este 9 órakor Szücs községben tűz ütött ki és éjfélig, minden erőfeszítés dacára, 27 ház égett le. Az a hír van elterjedve, hogy a tűzvésznek 17 emberélet is esett áldozatul. Nyolcz férfi, négy gyermek s öt asszony.

— Vizözön. Kína északi részeiben s egyidejűleg Japánban is az utóbbi hetekben nagy árvizek voltak, melyek számos várost és falut elpusztítottak. Yokahamadból érkezett távirat szerint Wakayamában, az Osaka mellett, árvíz következtében 10,000 ember vesztette életét és 20,000 ember vált hajléktallanná. A lakosság nyomora leírhatatlan.

— RÖVID HIREK. A csár ajándéka. Hétfőn vitték Konstantinápolyba azt a négy pompás paripát, melyet a csár ajándékozott a szultánnak. — A királyné és Mária Valéria főhercegnő szeptember 10-én Ischből Meránba költöznek át. A hadgyakorlatok után a király is odaérkezik. — Konstantinápolyi hír szerint az orosz a Kaukázusban és a Fekete-tenger kikötőiben nagy hadikészülődéseket folytat. — Inséges községek. Marostorda, Mezőbánd, Harca, Nagyölyves, Mezőrücs községeiben nagy inség van. A főispán a nyomor enyhítésére megtette intézkedéseit. — A király az Udvarhely vármegyében jégeső által károsult 42 község lakosainak segélyezésére 4000 frtot adományozott. — Hó a tátrában. Erős havazás volt pénteken a Tátrában. Pénteken reggel ragyogó hólepel borította az összes Tátracsucokat. A hóréteg mindenütt több cméter vastag, a hasadékokban pedig

— Nő nem bánom elmenyek, de arra istálom a méltóságos urat, ha a feleségemmel esszezőndorodunk, hát békítsen ki. Azt csak bijza réám — aszongya — csak menjen, az Isten álgya meg.

Eljött az aug. 25-ike es. A feleségemnek aszontam, hogy új kaszát kell vegyek s azért megyek bé Szeredába. Nehezen egyezett bele, azt vitatván, hogy itt es lehet kaszát kapni.

Futvást futtam bé Szeredába — mind 48-1, mikor Segesvárnál jól eldöngettek. Amint megérkeztem, nagy bámulatomra még embert se lehetett látni abba a nem tom niféle városba Kossuth Lajos nevenapján. — Már a torkomba vót a lellem mérgembe; ej mit, gondolám, majd a templomba megválik mien innepély lesz.

Odamenyek, s a kerítésbe látok 4 vaj 5 nadragos urat, látom, hogy az ügyész — —

— Mejjik, met kettő van?

— Az egyik, az öreg kevés vizet zavar — hanem a mejjiknek a szeme egy kicsidég keresztbe néz — hát egy kicsi, ügyes, vékon bauszu fiatal-tallal — aszondták később, hogy újságíró — erősen beszélget; oda oroszodom hátulro', s hallom, hogy valami mamelukokról beszél —

— Mi az Andrásbám?

— Hát nem tuggyátok?

— Mű nem.

— No én sem, csak annyit megértettem a két ur beszégyéből, hogy az nem valami jó. Ettől a percztől fogvást úgy megszerettem azt az ügyész urat, — pedig eczzer vót már vele dógom, ha elítélt volna es, most mán megbocsátánám neki, a

méternyi magas. — Kolozsvárt aug. 30-án délután 3 órakor nyitották meg az erdélyrészi hetedik tenyészállatkiállítását. A kiállítás, bár a mult évi mögött marad, elég gazdagnak mondható; közel 1000 darabot tesz a kiállított szarvasmarhák és a baromfiak száma.

KÖZGAZDASÁG.

Néhány igaz szó iparunkról.

A párisi kiállítás szintén igazolja, hogy a világ ipara legutóbbi éveinkben ismét óriási haladást tett. Az emberi elme szolgáljává bíncselte a természet leghatalmasabb, legféltelenebb, legrontóbb elemeit, s azok segélyével értékesíteni bírja még a leghaszontalanabbnak tekintett anyagokat is, melyek dugzagokká bővültek azon nemzeteket melyek ezen eszközöket céljaik elérésére használni tudják.

Nehéz az átalakulás; de e nélkül el kell a magyarnak vesnie, — még pedig nagy ellenségeink gnykaczaja között. Dicstelenül, nem erőszakos halállal, hanem sorvadás okozta végegyengülésben. Ugyanazon dob, mely csatákban hős tettekkel lekesíté a haldokló vitézt, adja a jelt földbirtokos curiájának elhagyására, melyet idegenek foglalnak el nem aczél, de papir fegyverekkel.

Ujabbán ugyan divattá lett az iparról beszélni és írni. Az iparra buzditani a szegény embereket. De azért mégis csak némi tartózkodással, némi leereszkedéssel viseltetik az iparossal a született uraság: minek következményeként látjuk, hogy az iparos ügyvédé, bíróvá, földbirtokossá stb. neveli a fiát. ha csak módja van, vagy ha némi tehetséget fedez fel benne, mivel nem kívánja neki azon társadalmi sinylődést, melyben ő maga átküzdé életét. Így ezen osztály nem fejlődhetik, hanem marad a régiben. Mit is lehet várni olyan szegény emberektől, kiknek legvagyonosabbjai más pályákra térnek.

Honnét jöjjön az eszme, a találmány a tudás és a pénz a szükséges kísérletezésekre, melyek nélkül ipari haladás, felvirágzás, lehetetlen. Vagy talán pótolja ezt a kormány? Ha itt-ott akad egy élesebb elme az iparos körökön belül, vagy azon kívül, és van valami gondolatja — nem e kénytelen honi pártolás hiányában külföldön keresni támaszt? Ott érvényesül, még pedig gyakorta nem ritkán édes hazája megrövidülésére, kárára és kiszákmányolására; mert itthon az iparos köröknek nincs pénzök vállalkozásra, a kormány pedig még hivatalnokainak idejét is inkább más mindenfélére, mint a főslegeseeknek tartott remek találmányok beható tanulmányozására használja.

Igy folyik ez nálunk régóta és marad minden a régimél, talán addig, a mig majd késő lesz a mulasztások fölött álmélkodni. Nem a párisi szégyenletes kiállításunkat veszem irányadóul; mert hiszen ott hivatalosan nem vagyunk képviselve,

már aztán ember. Mindaketten végig vótak a templomban. Honvédegyeletünk titkárai es ott vótak. Csedő Istán ügyvéd ur, a' mán osztán magyar parádéba vót jelen.

— Hát a többiek?

— Miféle többi? ne mérgesicsetek. Hát bion a többiek azt gondolják, hogy nekünk tovább nem lesz szükség ójan magyar emberre, mint Kossuth atyánk; és méit tiszteljék azt, a ki nélkül tám ma nem osztoznának a zsiros konczon. De a fjtatalságon még es csak csudálkozom; de különben méit csudálkozom, hiszen a városi főpap es azon a nap Zsögödbe vót misézni, no de ezen sincs mit csudálkodni, aszondják, hogy elfogult. — Különben nem károsodtunk, mett a káplány ur derék egy prédikációt tett, s ójan istenes misét mondott, hogy még a püspöknek is jó lett vóna. — Ha az Isten éltet s a megyénkbe pap kell, rea szánok egy pár kupa ispiritust s megválszuk.

— Hanem tuggyátok-é, a fejjérnépek ugy megtötötték a padokot, hogy még egy töt se lehetett vóna beszurnyi, ejiszem ezért nem jöttek az urak.

— Hát András b'ám, maga es ójan bizottsági tag, a kik válojszák a hivatalokot, hát méit nem válostsznak ójanokot, kikbe ne boszonkogják?

— Abba ecsem igazad van, nem hittük, de biz' igaz. Hanem ha még élek s a fakóm az Isten megtarcsa a szépvi komámval Csikot bejárom s megmondom mien hivatalokot válojszunk, a kik tuggyák Szent Istánt tisztelni, s nem szégyellik Kossuth Lajos neve napján a templomba megjeleni.

ámde tekintem össziparunk fejlődésének fokát s megállapítom elmaradottságunkat. Hisz azon kevés a mink van, még az sem igazán magyar; mert azt szinte kizárólag idegenek nyújtják, művelik Magyarországon; mig a magyar faj gyermekei majdnem tüntetőleg nézik le az ipari foglalkozást, mintha azt méltóságuk alattinak tartanák. Ámde e botorság mindenkit, a ki az ipart műveli, érzelmeiben nagyon sért; az lenezés, kisebbités.

Elég, ha elővesszük a budapesti gyárosok névsorát; ott látjuk az iparosok mily csekély töredéke bir magyar névvel; ha köztök itt-ott találkozik ilyen, az legtöbb esetben vagy legujabban magyarosított név, vagy pedig a legszegényebb csizmadia, esesleg kovács-műhelyt nevezi magáénak. A vagyonosabb iparosok többnyire idegenek, a kik csak ideig óráig nevezik ez országot második honuknak, de bizonyára nem osztoznak annak örömeiben és bánatában. Mihelyt pár forintot szerzett e téren, zsémbelve az aristokrata magyar szellem ellen, viszi magával munkájának eredményét régi hazájába.

De hány van ezek között nem: végzett akadémikus, de csak olyan is, ki az ötödik középiskolát elvégezte? Mit várhatunk, mit remélhetünk ezen osztálytól? Nem látják még át irányadó köreink, hogy itt a 12-ik óra, melyben segíteni kellene a veszélyes bajon?

Nem gondoskodnak eszközökről, melyek által az iparos osztály tekintélyének emelése által az ott fejlődő szellem és anyagi erők ott tartassanak és a többi osztályokból újabbak oda édesgettesenek?

Nem küldenek nagyszámú tehetséges fiatalokat külföldre kiképzetés végett, hogy onnét ne csak tudományt, de főleg új szellemet és iparos önértetet hozzanak magukkal, mellyel sikeresen küzdhessenek a fent esetelt előítéletek ellen, mert az itteni étkörben nevedekett egyének között, csak ritkán találkozik valaki, ki ezen lenezett, hálátlan feladatra vállalkozzék; ki pénzt és magasabb értelmi fejlettséget hozzon e térre, hogy ott vagyonával és nevével emelje az ipar tekintélyét, mely a művelt külföldön erre nem szorul, — de mely nálunk — említett okoknál fogva még mindig nélkülözi azon állást a társadalomban, mely nélkül onnan inkább szöknek a kik tehetik, hogysem oda vonzódnának az előkelő osztályok.

Láttunk ugyan ujabbán egyes kivételeket, de ezek olyan ritkák, mint a fehér hollók; ugy Andrassy Manó gróf foglalkozik iparvállalataival, de a mint hallatszik, az élt sikerrel meg elégedve, már is elakarja adni vasbányáit és kohóit egy idegen társaságnak, sőt állítólag már meg is van a szerződés.

Helyesebben cselekszik Tarnóczy Gusztáv, ki gazdasági gyárát előbb gépgyárrá és legujabban tüzi fecskendő gyárrá fejlesztette és rövid idő alatt már is annyira vitte, hogy a mint egy mult hóban tartott kísérletnél személyesen meggyőződtem, fecskendői nemcsak elérték az eddigi gyárakban készültek minőségét, hanem azokat felül is multák így azok, melyeknek kísérletén jelen voltam, amint a gyárból kikerültek, 100 mm. cilindrbőség mellett 33 méter távolságra lövelték a vizst 12 mm. sugárcsővel.

Igaz minden új gyárnak könnyű a régiéket felülmulnia, mert az ujaknak a meglevők mintául szolgálnak. Ennek nem kell egyebet tennie, mint hogy a létező legjobb rendszereket összehasonlitsa és maga azt készítse, a mi ezek között legjobbnak bizonyult. Illetőleg a különféle rendszereknek legjobb részeit összeegyeztetve egy jó egészé alakítsa és az ujjabb észleletekkel tökélyesbitse, illetőleg az ujjabb találmányokat ezeknél érvényre juttassa, a mi a régiéknél a megszokott, megrögzött conservatív szellemen kívül még azon nehézségbe is ütközik, hogy ezek az aránytalanul sok pénzbe kerülő mintáknak megsemmisítésére és ujaknak beszerzésére nem olyan könnyen batározzák el magukat: és így bár nekik meg van régi hírnevüknek előnye, de minőség tekintetében soha sem versenyezhetnek az új vállalatnak tökélyesbitett rendszereivel. E nélkül soha sem keletkezhethék új gyár és a régiéek a versenytöli félelem hiányában megörökítenék régi, kényelmes rendszereiket és lehetlenné tennének minden haladást, enélkül még ma is fűzfa fecskendővel oltanak a tüzet, ugymint azt őseink tevék.

A mint alkalmam volt arról meggyőződni, Tarnóczy nem kimél semmi áldozatot — meghozta a leghirebb világhírű fecskendő gyáraknak

legnagyobb gépeit, hogy ezeknek alapján konstruálhassa rendszerét. E célból személyesen tanulmányozta a párisi világ, a vindsori országos és a berlini mentő s tüzoltói kiállításokat és az ott legjobbnak ítélt találmányokat nálunk meghonosította, saját maga részéről pedig két javítás szabadalmazásáért folyamodott; ezek között van a valóságos hiányt pótló új dugattyuja, mely az eddigi összes ösmert rendszereket messze túl felülmulja, különösen faluk számára, hol a feckendőkkel bánásmód sok kívánni valót hagy — nagy hiányt pótló; mert ha évekig is gondtalanul áll ez a dugattyu, mindig légmentesen fog működni; de csakis ily utánjárással, ily költség nem kimélléssel és szakgépész-mérnök segítségével lehetett ezen eredményeket elérni. Eddig ezen életbevágó szakmával leginkább csak harangöntők foglalkoztak, hogy ezek nem bírták a külföldi versenyt legyőzni az természetes. Ennek tulajdonítható, hogyha Magyarországon valaki biztosan jó feckendőt kívánt vásárolni, hát Bécsbe, Brümbe vagy Prágába folyamodott, ha a Noel szivattyu költségeit sajnálta. E részben a statistika igen szomorú adatokat tüntet fel, a hazánkban működő feckendők felénél több külföldi, többnyire rossz cseh és morva gyártmány.

Most azonban már segítve van e bajon és bármit mondjanak is a megnyert ugynevezett szakértők — még ha tüzoltói mezbe rejtöztek is — hogy ma már nem kell külföldre vándorolnunk jó feckendők végett, sőt bizton remélhetjük, hogy a külföld is ott fog vásárolni, ha a legtökéletesebb feckendőt kívánja birni. Ebben a káros ür a lehető minimumra van leszorítva, a szelepház pedig oly egyszerű, hogy azt a legegyszerűbb falusi ember is két perc alatt felbonthatja és ismét beteheti, ha szennyes víznek használata által esetleg valami baja történt volna.

Bámulatos annak szerkezeti egyszerűsége. A gyár két tüzoltó parancsnok szakvezetése alatt áll, melyből a feckendő csak a legszigorubb kísérletezés után adatik ki a vevőnek.

Ára pedig a normális általános magyar csavarral ellátva körülbelül 200 frttal olcsóbb, mint az eddigi árak voltak. Lehetetlen tehát, hogy a többi gyárak is föntarthatassák eddigi jogosulatlanul magas árakat, melyekből aztán, a magyar szójárás szerint — jutott is, maradt is.

Már ez egymagában mutatja, hogy mily jótékonyan hat a verseny, különösen ha azt a műveltség bizonyos fokán álló egyén érvényesíti. A 10 évi részletfizetési hitelkedvezmény pedig, melyben ezen közkezdveltségű czég évek óta részesíti vevőit, könnyűvé teszi a beszerzést; mert már, a feckendő ára bőven kikerül azon kedvezményből melyben a biztosító társulatok részesítik azon közsegeket, melyek feckendőkkel elvannak látva.

Már ez az egy példa is eléggé igazolja, hogy mivé fejlődhetnek a magyar ipar, ha más téren is akadnának kik hasonló műveltség mellett, azzal nem restelnének foglalkozni.

Nem, tisztelt olvasóim, így nem fogunk nagy ipart fejleszteni; így az iparral csak azok fognak foglalkozni, kik másként nem tudnak megélni. Ipar nélkül pedig magyar vagyonság nem lesz; a mai haladásnak alapja pedig a vagyonság — e nélkül elmarad a jó igazságszolgáltatás, a jó közigazgatás, a jó közoktatás stb. stb., mert az mind csak sok pénzen szerezhető meg.

Ezért vagy iparos-néppé kell lennünk, vagy össze fognak felettünk csapni a polgárosodás hullámai. Itt más választás nincs. El tehát az előítéletekkel — becsüljük mi is iparosainkat úgy, a mint ezt a művelt nyugatiak teszik és fejlődni fog az ipar, mint haladásunknak egyedüli hathatós eszköze.

Gr. Pálffy Jenő.

Felelős szerkesztő: Dr. BOCSKOR BELA.

Főmunkatárs: VITOS MÓZES.

Kiadó: GYÖRGYJAKAB MÁRTON.

NYILTTÉR*)

Válasz Zakariás Lukáts „nyilatkozat” ára.

Tekintve, hogy a jó hírnév, mint az emberi javak legbecsesbbike, a galád csacsakaság ellenében védelmet igényel, indítatva érzem magam Zakariás Lukáts által f. évi aug. hó 28-án a „Csik-i Lapok”-ban közzé tett s ellenem irányuló nyilatkozatára válaszolni, — mely nyilatkozat a mellett

*) E 10:at alatti közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

hogy az értelem gyarlósságának kifejezője, eleendő egyszersmind arra, hogy a n. é. közönség megismeri tanulja, miszerint a czímet, a melyet neve alá irt érdemtellenül viseli. Válaszomra ugyan méltónak nem tartom, de valamint a jó orvos, ha a testen az életet veszélyeztető fekélyt fedez fel, kivágja avagy kiégeti azt, nehogy később elterjedve életet seummisítsen meg: épen úgy én is igyekezem ezen egy pár sorban az egyesek jó hírnevén élő Zakariás Lukátsot megismerés tárgyává tenni, hogy az undok sebet bárki felismerve annak kivágása idejekorán megtörténhessék.

A nyilatkozatban használt kifejezések valótlanosságának bebizonyításába annál kevésbé bocsátkozom, mert eltekintve attól, hogy azok egytől-egyig valótlanok, hozzá még oly személytől erednek, a ki nevetlenségének, alattomoságának nem egyszer adta tanubizonyosságát s a kiről mondhatni, hogy csendes butaságban szenvedő individuum.

Eddigi tapasztalataim, valamint a f. évi aug. hó 28-án megkísérlett nyilvános fellépése arra engednek következtetni, miszerint Zakariás Lukáts pályatévészett ember, a miért is jó akarattal azon tanácsot adom, hallgassa azon cursust, a honnan a Pokrócz Ádámok kerülnek ki.

Csikszépviz, 1889 aug. 29.

Száva Jakab,

bpesti kir. tszéki joggyakornok.

Szám 224—1889.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a csikszeredai kir. törvényszék 4612—1887 számú végzése által Száva Lukács csikszeredai lakos javára Száva Zakariás és neje szül. Szeheni Teréz n. bacsoni's Száva Ödön brassói lakos ellen 1500 frt töke és járuléka erejéig elrendelt biztosítási és kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le és felül foglalt és 1572 frt 80 krra becsült petróleum gyártáshoz tartozó készülékek, eszközök, lakatos műhelybeli szerszámok, butorok, irodai felszerelés stbből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2280—1889 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Csik-Gyimesen a gyári helyiségben leendő eszközökre 1889. évi szeptember hó 17-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül tüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Végül felhivatnak kik a vételára igényt tartanak azt az árverés megkezdése előtt bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Csikszeredán 1889-ik évi augusztus hó 30-ik napján.

Gondos István,
kir. bírósági végrehajtó.

Szám 672—1889. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A csikszentmártoni kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy csiksz-

mártoni Cseh Vilmos végrehajthatónak odavaló özv. Szvoboda Jakabné, s általa képviselt kiskorúak Szvoboda József, Katalin, Rózalia, Jakab és Miklós végrehajtást szenvedők elleni 796 frt 85 kr tökekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a csikszeredai kir. törvényszék (a csikszentmártoni kir. járásbíró) területén levő s a Csikszentmárton és Csekefalva községek határára fekvő s az alábbi sztjkyben foglalt s a Szvoboda József Johanna, Katalin, Róza, Jakab és Miklós és a 431 sztjkyben a Boeskor Mihály nevére felvett ingatlanok egészére az 1881. évi 60. t. cz. 156 §-a és d pontja alapján és pedig 1-ór a csekefalvi 1 sztjkybeli A † 1. 2. hrsz. belsősegre 214 frt. 2-ór a csekefalvi 431 sztjkybeli A † 1661, 1662 hrsz. kaszálóra 6 frt, 3-ór a csikszentmártoni 958. sz. stjkyben foglalt A †

2012	1 hrsz szántóra	29 frt
2445		29
2862		13
3994		33
5116		16
5238		6 frtban ezen-

nel megállapított kikiáltási árban az árverezést ezennel elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1889. évi október hó 28-ik napján délelőtti 9 órakor a Cs.-Sztmártoni kir. járásbíró, tkvi hatóság helyiségében megtartandó nyilvános árverésen megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881 LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről a kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Csikszentmárton, 1889. július 29-én.

Gaal István,
kir. aljbíró.

Egy üzlethelyiség Csikszeredában a forgalom egyik legkitűnőbb helyén

1889. évi október hó 1-től

k i a d ó.

Értekezhetni özv. Wellmann Samunenál. 1—4

Felhívás!

Tisztelettel felhívom a t. gazdaközönséget, úgyszintén azon t. kereskedő és iparosokat, kik a jövő 1890. évre általam kiadandó „CSIKI SZÉKELY NAPTÁR”-ban bárminemű

h i r d e t é s t

óhajtának közzétenni, hogy azokat

legkésőbb folyó szeptember hó 15-éig

hozzám juttatni sziveskedjenek.

A hirdetési díjakat a legjutányosabban fogom számítani.

GYÖRGYJAKAB MÁRTON,
a „CSIKI SZÉKELY NAPTÁR” kiadója.